

HILLERØD KOMMUNE

HILLERØD
KOMMUNE

Vejledning i brug af sociale klausuler ved udbud

Hillerød, juni 2024

Der er bred politisk enighed om, at både det offentlige og det private arbejdsmarked skal gøres mere rummeligt. Det vil bl.a. sige, at der skal gøres en indsats for de grupper, der i dag har svært ved at finde eller bevare fodfæste på arbejdsmarkedet. Byrådet besluttede den 26. januar 2011 at der for at forbedre beskæftigelsesmulighederne for unge, og styrke indsatsen for uddannelse, stilles krav om sociale klausuler, med henblik på lærlinge- og praktikpladser, i kommunens udbudsopgaver. Dette for at hjælpe de mange unge, der i dag står uden praktikplads.

Byrådet, 26. januar 2011

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Typer af Udbud
3. Sociale klausuler målrettet krav om praktik og uddannelsesstillinger
4. Sådan gør du
5. Formuleringen af den sociale klausul
6. Kontrol og Misligholdelse
7. Relevante kontaktoplysninger

1. Indledning

Formålet med vejledningen er at give indsigt i hvordan man skal anvende sociale klausuler i forbindelse med konkrete udbud. Vejledningen har derfor til hensigt både at give forståelsesramme for hvad en social klausul betyder, samt hvordan man konkret skal anvende sociale klausuler i praksis.

Vejledningen henvender sig til de personer i Hillerød Kommune, der arbejder og planlægger udbud, og skal derfor ses i sammenhæng med kommunens Udbuds- og indkøbspolitik og den politiske interesse og beslutning omkring kommunens anvendelse af sociale klausuler af 26. januar 2011.

Vejledningen er udarbejdet i et samarbejde i kommunen mellem repræsentanter fra By & Miljø, Økonomi, Jura, Jobcenter og HR.

Hvad er en social klausul

Ved social klausul forstås et vilkår, der indsættes i kontrakten mellem kommunen og den vindende tilbudsgiver. En social klausul i sammenhæng med denne vejledning forpligter leverandøren til, at et bestemt antal personer der anvendes til at opfylde den udbudte kontrakt, skal være personer i praktik/uddannelsesstillinger.

Sociale klausuler som kontraktvilkår

I henhold til EU-retten kan sociale klausuler **ikke** indgå som udvælgelses- eller tildelingskriterium. Sociale klausuler skal derimod indgå som et kontraktvilkår, som tilbudsgiverne er forpligtede til at efterleve. Et kontraktvilkår er et fælles krav for alle tilbudsgivere på lige fod med de faglige og indholdsmæssige krav til opgavens udførelse og skal derfor indgå i udbudsmaterialet.

2. Typer af udbud

Ikke alle udbud er lige egnede til at der tilknyttes sociale klausuler. Flere forhold har indflydelse på, hvor velegnet en opgave er til at stille krav om sociale klausuler.

Politisk er det besluttet, at der i udgangspunktet anvendes sociale klausuler i alle udbud indenfor **bygge- og anlægsopgaver** samt **tjenesteydelser**, hvor arbejdet udføres af faguddannet personale med egnede erhvervsuddannelser.

Egnethed

Inden et udbud gennemføres skal den person der forestår udbuddet konkret vurdere hvor egnede en opgave er til at stille krav om anvendelse af sociale klausuler.

Byrådet har besluttet, at denne egnethedsvurdering skal foretages, hvis opgaven skønnes at have

- En varighed på 6 måneder eller mere, og

- Lønoms-kostninger på minimum DKK 3 mio. og/eller
- En kontraktværdi ekskl. moms på minimum DKK 5 mio.

3. Sociale klausuler målrettet krav om praktik og uddannelsesstillinger

Målgruppen

Ved praktikanter forstås personer, der påbegynder eller er påbegyndt en erhvervsuddannelse og i den forbindelse skal gennemføre en del af uddannelsen som virksomhedspraktik.

Omfanget af den sociale klausul

Kommunen har imidlertid ikke lov til at stille et hvilket som helst socialt krav i forbindelse med udbud. De fleste begrænsninger er fælles for alle udbud. Det spiller således ingen rolle, om udbuddet ligger over eller under tærskelværdierne for EU-udbud. Både i dansk ret og i EU-retten er der en række begrænsninger for brugen af sociale klausuler, som det er vigtigt at kende. Følgende er 5 principper for arbejdet med sociale klausuler:

Saglighed

De sociale hensyn, kommunen ønsker at tage, skal være saglige. Af hensyn til det danske legalitetsprincip skal målgrupperne for en social klausul defineres og afgrænses ud fra de objektive kriterier, der fremgår af lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik og lov om aktiv socialpolitik. EU-retten kræver også, at målgrupperne afgrænses objektivt. Derfor er det ikke tilladt specifikt at henvise til danske ordninger som fx fleksjob. Det ville kunne diskriminere personer fra lande, der ikke har fleksjob som en del af deres sociallovgivning.

Ikke-diskrimination

Sociale klausuler må ikke diskriminere udenlandske leverandører eller arbejdstagere. Det betyder blandt andet, at en kontraktbestemmelse ikke må have en direkte eller indirekte diskriminerende virkning på tilbudsgivere fra andre lande.

Det vil sige, at det er en betingelse ved krav om ansættelser af bestemte målgrupper, at persongruppen kan defineres præcist og uafhængigt af bestemte danske ordninger, og at persongruppen er entydigt fastlagt. Det må herefter ikke være et krav, at personen er visiteret til for eksempel fleks- eller skånejob, men i stedet kan opstilles aftalevilkår, der fremmer ansættelse af personer, der tilhører den persongruppe, som ville kunne omfattes af fleks- eller skånejobordningerne.

Arbejdet må kun kunne udføres i Danmark

EU-retten medfører endvidere et forbud mod "eksport" af krav om særlige sociale vilkår. Det har den konsekvens, at de udbudte arbejdsopgaver kun må kunne udføres her i landet. Det vil typisk kræve, at ydelsen produceres og forbruges samme sted. Derfor kan en kommune ikke bruge sociale klausuler, hvis den vælger at sende levering af kontorartikler i udbud. Kontorartiklerne kan nemlig lige så godt produceres i Tyskland som i Danmark, og den sociale klausul kan ikke overføres til en tysk virksomhed.

Proportionalitet

De sociale krav skal stå mål med opgavens omfang. EU-retten kræver, at de sociale klausuler respekterer princippet om proportionalitet.

- Klausulen må ikke have en tidsmæssig udstrækning, som er længere end selve kontrakten. Kommunen må derfor ikke stille krav om oprettelse af et flerårigt praktikforløb, hvis kontrakten kun løber i fx 6 måneder.
- Der må ikke stilles krav om et uforholdsmæssigt stort antal praktikpladser i forhold til størrelsen af den udbudte opgave. Ved hvert udbud skal der derfor foretages en vurdering af, hvor mange praktikpladser, der ud fra en rimelighedsbetragtning skal oprettes. I den almindelige vejledningspraksis er det antaget, at et aktiveringskrav på 5-10 pct. af de medarbejdere, der medgår til at opfylde kontrakten, er proportionalt.
- Opgaven skal have en vis medarbejdermæssig størrelse, før det er proportionalt at stille et praktik- og uddannelseskrav.
- Kravet skal være rimeligt og relevant for den udbudte opgave. Det må antages at være rimeligt at stille uddannelseskrav for håndværkere på en (længerevarende) bygge- og anlægskontrakt. Omvendt er det næppe rimeligt at forpligte en leverandør til et 3-årigt praktikforløb, hvis der er tale om opgaver, som overvejende udføres af ufaglært personale (fx rengøringsopgaver).

Offentliggørelse

I udbudsmaterialet skal den sociale klausul fremgå i sin helhed, så virksomhederne kan indregne klausulens eventuelle økonomiske konsekvenser i deres tilbud.

Ikke krav om nyansættelser

Hvis leverandøren på forhånd har ansat personer i praktik/uddannelse til at varetage den opgave, som er udbudt, kan udbyderen ikke kræve, at leverandøren afskediger medarbejdere for at kunne leve op til aftaler om at ansætte nye medarbejdere. Såfremt leverandøren ellers må afskedige medarbejdere, skal udbyderen derfor

acceptere, at leverandøren kan overføre medarbejdere til at varetage den udbudte arbejdsopgave, selv om det kan betyde, at leverandøren da ikke opfylder kravet om at ansætte personer fra de relevante målgrupper. Denne mulighed for dispensation er indarbejdet i klausulskabelonen jf. pkt. 3. i kontraktklausulen.

Andre hensyn

Leverandørens ledelsesret bør respekteres. Det indebærer, at leverandøren selv bestemmer, hvem han ønsker at antage inden for målgruppen. Hvis leverandøren ikke selv kan finde personer fra målgruppen praktikanter og lærlinge, kan leverandøren søge rådgivning og vejledning hos den relevante uddannelsesinstitution eller Hillerød jobcenter jf. pkt. 5. i kontraktklausulen.

Korte versus længere praktik- og uddannelsesforløb

Sociale klausuler med praktik- og uddannelseskrav kan bruges ved såvel korte som længere uddannelsesforløb. I forhold til længere praktik- og uddannelsesforløb (fx 3 år) er det muligt ved længerevarende service- og anlægskontrakter. I forhold til korte uddannelsesforløb er der også gode muligheder. Ifølge lov om erhvervsuddannelser er der mulighed for:

- Restuddannelsesaftale: Uddannelsesaftale, som dækker den resterende del af elevens uddannelse.
- Kombinationsaftale: Uddannelsesaftale, hvor to eller flere arbejdsgivere indgår en aftale, som tilsammen dækker hele elevens uddannelse.
- Ny mesterlæreaftale: Uddannelsesaftale, hvor eleven gennemfører det første år af sin uddannelse via praktisk oplæring i virksomheden, eventuelt med supplerende skoleundervisning.
- Korte aftaler: Uddannelsesaftale, som omfatter mindst én skoleperiode og mindst én praktikperiode.
- Delaftale: Uddannelsesaftale, der indgås med en elev i skolepraktik.

Det er igen vigtigt at slå fast, at man ikke må henvise til danske uddannelsesordninger, jf. ovenfor.

4. Formulering af den sociale klausul

Til formålet er der udarbejdet en kontraktklausul, som skal udfyldes på baggrund af en konkret vurdering i forhold til de principper og hensyn angivet i afsnit 3 i vejledningen og vedlægges udbudsmaterialet.

5. Kontrol og misligholdelse

Kontrol

For at give Hillerød kommune som udbyder en mulighed for at undersøge, om leverandøren lever op til kravene om at ansætte personer i praktik/uddannelsesstillinger skal leverandøren dokumentere, at kravet er opfyldt.

Ved ansættelse af personer i praktik/uddannelsesstillinger, skal leverandøren fremvise den pågældendes uddannelses/ansættelseskontrakt, når denne forelægges jf. pkt. 1. og 2. i kontraktklausulen.

Hvis leverandøren overfører egne ansatte, så længe at der er tale om ansatte i praktik/uddannelsesstillinger, er det dette forhold, som skal dokumenteres jf. pkt. 1. og 2. i kontraktklausulen.

For at sikre, at Hillerød kommune holdes orienteret om ansættelserne, anbefales det, at der indgås et dialogbaseret samarbejde med leverandøren om, hvordan der følges op på om den sociale klausul overholdes.

Dokumentationen skal følge sagen.

Misligholdelse

Hvis leverandøren ikke opfylder den sociale klausul er der tale om misligholdelse af kontrakten. Misligholdelse fremgår af kontraktklausulens pkt. 7, 8 og 9.

I udgangspunktet vil kontrakten ved misligholdelse ikke kunne ophæves, da krav om praktikpladser må anses som en bi-forpligtigelse i forhold til kontraktens hovedydelse. I stedet vil leverandøren, ved misligholdelse blive pålagt bod. Bodden vil fremgå af standardklausulens pkt. 7, 8 og 9.

6. Relevante kontaktoplysninger

For yderligere oplysninger om brugen af sociale klausuler ved udbud i Hillerød Kommune, kan Indkøbssektionen kontaktes på indkob@hillerod.dk